

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ
ÚSTAV VEŘEJNÉ SPRÁVY A PRÁVA

Dávky státní sociální podpory

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Romana TICHÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: JUDr. Milan KRUPAŘ

2006

UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ECONOMY AND ADMINISTRATION
DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION AND LAW

Allowances of state social support

BACHELOR WORK

AUTHOR: Romana TICHÁ

SUPERVISOR: JUDr. Milan KRUPAŘ

2006

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla dle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 6. 2006

Romana Tichá

Poděkování:

Děkuji panu JUDr. Milanu Krupařovi za odbornou pomoc a podnětné připomínky k mé bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat paní Ing. Evě Kameníkové, vedoucí odboru státní sociální podpory v Chrudimi, za její praktické rady, pomoc a poskytnuté materiály.

Souhrn:

Bakalářská práce s názvem „Dávky státní sociální podpory“ se zabývá problematikou sociálních dávek, kterou upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Je rozdělena na dvě části, na teoretickou a praktickou.

V obecné části podává přehled o druzích, konstrukci a systému vyplácení testovaných i netestovaných sociálních dávek, kterou poskytuje stát především rodinám s dětmi a lidem v určitých životních situacích.

V praktické části jsem se zaměřila na poskytování dávek SSP v regionu Chrudim, provedla jsem jejich analýzu a uvedla několik konkrétních příkladů poskytování dávek SSP v praxi.

V závěru prezentuji své poznatky a doporučení, ke kterým jsem při psaní bakalářské práce dospěla.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

ČR	Česká republika
k	koeficient
Kč	Česká koruna
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
P	příjem rodiny
PB	příspěvek na bydlení
PND	příspěvek na dítě
PO	právnícká osoba
RP	rodičovský příspěvek
SP	sociální příplatek
SR	státní rozpočet
SSP	státní sociální podpora
SŠ	střední škola
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
ŽM	životní minimum
ŽMB	životní minimum potřebné k zajištění nezbytných nákladů
ŽMD	částka životního minima určena na osobní potřeby dítěte
ŽMO	částka životního minima určena na osobní potřeby rodiče na domácnost
ŽMR	životní náklady rodiny

SEZNAM TABULEK:

Tabulka 1 - Cíl bakalářské práce	10
Tabulka 2 - Dávky státní sociální podpory	13
Tabulka 3 - Přehled příjmů pro účely tohoto zákona	16
Tabulka 4 - Měsíční částka potřebná k zajištění výživy a ostatních základních potřeb.....	23
Tabulka 5 - Měsíční částka potřebná k zajištění nezbytných nákladů na domácnost	24
Tabulka 6 - Dávky státní sociální podpory	25
Tabulka 7 - Výše přídatku na dítě od 1. 1. 2006 (v Kč)	27
Tabulka 8 - Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč měsíčně od 1. 1. 2006.....	34
Tabulka 9 - Výše příspěvku při převzetí dítěte do pěstounské péče v Kč.....	36
Tabulka 10 - Výše porodného v závislosti na počtu narozených dětí.....	37
Tabulka 11 - Přehled spádových obcí obvodu Chrudim	41
Tabulka 12 - Přehled spádových obcí obvodu Hlinsko v Čechách.....	42
Tabulka 13 - Přehled spádových obcí Skutče	42
Tabulka 14 - Přehled spádových obcí kontaktního místa Třemošnice	43
Tabulka 15 - Obce spadající pod kontaktní místo Heřmanův Městec	43
Tabulka 16 - Obce spadající pod kontaktní místo Nasavrky	44
Tabulka 17 - Vyplacené dávky SSP v regionu Chrudim za rok 2005 (v Kč)	44
Tabulka 18 - Počet vyplacených dávek SSP za rok 2005 v regionu Chrudim.....	45
Tabulka 19 - Rozhodné příjmy Svobodových	50
Tabulka 20 - Násobky životního minima Svobodových (v Kč)	50
Tabulka 21 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Svobodových	52
Tabulka 22 - Rozhodné příjmy Novákových.....	53
Tabulka 23 - Násobky životního minima Novákových (v Kč)	53
Tabulka 24 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Novákovi.....	54
Tabulka 25 - Rozhodné příjmy Pekařových	55
Tabulka 26 - Násobky životního minima Pekařových (v Kč)	55
Tabulka 27 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Pekařovi.....	56
Tabulka 28 - Závěrečné shrnutí bakalářské práce.....	60

SEZNAM GRAFŮ:

Graf 1 - Vyplacené dávky SSP v regionu Chrudim za rok 2005 (v %)	45
Graf 2 - Srovnání počtu vyplacených dávek v regionech Chrudim a Svitavy	48
Graf 3 - Srovnání vyplacených dávek v regionech Chrudim a Svitavy	48

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obrázek 1 - Chrudimsko	40
Obrázek 2 - Mapa ČR	41

OBSAH

ÚVOD	9
1. OBECNÁ ČÁST	11
1.1 Pojem státní sociální podpora	11
1.2 Stávající právní úprava	14
1.2.1 Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů	14
1.2.1.1 Vymezení některých pojmů	15
1.2.1.2 Organizace a řízení	20
1.2.2 Životní minimum.....	21
1.2.2.1 Výše životního minima	22
1.3 Podmínky nároku na dávky státní sociální podpory	24
1.4 Druhy dávek.....	25
1.4.1 Dávky poskytované v závislosti na výši příjmu	26
1.4.1.1 Přídavek na dítě	26
1.4.1.2 Sociální příplatek	28
1.4.1.3 Příspěvek na bydlení.....	30
1.4.2 Ostatní dávky	31
1.4.2.1 Rodičovský příspěvek.....	31
1.4.2.2 Příspěvek na školní pomůcky	32
1.4.2.3 Dávky pěstounské péče	33
1.4.2.4 Příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.....	36
1.4.2.5 Porodné	37
1.4.2.6 Pohřebné	38
2. PRAKTICKÁ ČÁST	39
2.1 Dávky státní sociální podpory v regionu Chrudim.....	39
2.1.1 Charakteristika regionu Chrudim	40
2.1.2 Konkrétní dávky SSP v regionu Chrudim	44
2.1.3 Porovnání s regionem Svitavy	46
2.1.3.1 Region Svitavy	46
2.2 Příklady	49
2.2.1 První typ rodiny.....	50
2.2.2 Druhý typ rodiny	53
2.2.3 Třetí typ rodiny	55
2.2.4 Shrnutí.....	57
ZÁVĚR.....	58
POUŽITÁ LITERATURA.....	61
PŘÍLOHA	62

ÚVOD

Člověk se v průběhu svého života může setkat s různými životními situacemi, od narození dětí, převzetí dítěte do pěstounské péče, až po úmrtí v rodině. Ne všechny situace jsou neradostné, téměř všechny však vyžadují nemalé finanční náklady. Tehdy většina lidí přivítá pomocnou ruku, kterou nabízí stát v podobě systému dávek státní sociální podpory, jejichž smyslem je těžkým životním situacím předcházet, zmírňovat je či je úplně odstraňovat.

Sociální politika hraje v naší zemi významnou roli a je častým předmětem diskuzí mezi odborníky. Zájem však sílí i mezi laickou veřejností, neboť sociálně politická opatření zasahují chtě nechtě do života nás všech. A protože je mi tato problematika blízká a v současnosti se bezprostředně dotýká mé osoby i mého nejbližšího okolí, zvolila jsem téma bakalářské práce „**Dávky státní sociální podpory**“.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části. První, obecná část, obsahuje teoretické základy všech sociálních dávek, jejich rozdělení, definice, využití, funkci, implementaci i administraci.

Základním právním předpisem v ČR v oblasti poskytování dávek státní sociální podpory je **zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů**. Ten definuje pojem státní sociální podpory a sociální dávky člení do dvou skupin. Na dávky, které závisí na výši příjmů rodiny a dávky, které jsou vypláceny bez ohledu na příjmy žadatele. Výše uvedený zákon nabyl účinnosti v plném rozsahu 1. ledna 1996. Od té doby byl již několikrát novelizován.

Druhá část bakalářské práce se zabývá praktickou stránkou. Abych získala potřebné informace týkající se výplaty dávek SSP pro zvolený region, navštívila jsem **ÚŘAD PRÁCE V CHRUDIMI - ODBOR STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY**. Zde jsem obdržela materiály o poskytnutých dávkách za rok 2005, k jejichž zpracování použiji metody analýzy.

Dále mě zajímal růst dávek SSP oproti loňskému roku, který jsem demonstrovala na třech konkrétních příkladech rodin.

Závěrečná kapitola obsahuje celkové shrnutí bakalářské práce a zhodnocení stávajícího systému SSP, včetně několika návrhů řešení problémů, se kterými jsem se setkala.

Tabulka 1 - Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je popsat systém sociálních dávek v České republice teoreticky a ukázat jeho fungování v reálném životě. Práci jsem tedy pro lepší přehlednost rozdělila do dvou základních částí.

Úkolem první části je popsat obecně tento systém, jeho právní úpravu a definovat základní pojmy, které se problematiky týkají. Dále jednotlivé dávky rozčlenit a definovat je, popsat jejich funkci, způsob konstrukce a určit okruh osob, které na ně dle zákona mají nárok.

Cílem druhé části je zužitkovat teoretické vědomosti, které jsem získala v průběhu studia fakulty Ekonomicko - správní Univerzity Pardubice. Pro tento účel jsem zvolila region Chrudim. V praktické části bakalářské práce budou získané údaje zpracovány, analyzovány a prezentovány konečné výsledky.

Zdroj: vlastní

1. OBECNÁ ČÁST

1.1 Pojem státní sociální podpora

System státní sociální podpory byl zaveden zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Přijetí tohoto zákona bylo dalším důležitým krokem v transformačním procesu v sociální oblasti.

Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích. Státní sociální podpora se ve stanovených případech poskytuje v závislosti na výši příjmu.¹

System státní sociální podpory v České republice tvoří soubor sociálních dávek, poskytujících pomoc zejména rodinám s dětmi v konkrétních sociálních situacích. Těmito dávkami se stát podílí nejen na krytí základních nákladů na výživu, ale také na nákladech spojených s některými dalšími situacemi, je-li důvod k jejich poskytnutí z hlediska sociálního a ekonomického. Proto je hlavním kritériem pro přiznání většiny dávek příjem rodiny. Tím, že se zohledňuje příjmové situace konkrétní domácnosti, která o státní dávku žádá, vyrovnávají se příjmy rodin rozdílného věku i struktury.

Při realizaci státní sociální podpory je uplatňován princip státem organizované solidarity, a to ve dvou základních směrech:

- ✓ od bezdětných k rodinám s dětmi,
- ✓ od rodin s vysokými příjmy k rodinám s příjmy nízkými.

Tomuto rozdělení odpovídají obecně i dva základní druhy dávek, které se k takovému účelu užívají.²

¹ § 1 zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

² Krebs V., Sociální politika. Praha: ASPI, 2005, str 248

- V prvním případě jde o univerzální nárokový příjem každého dítěte. Ten je vyjádřen redistribucí od bezdětných rodiny ve prospěch rodin s dětmi. Takto koncipované dávky mají **horizontální charakter**.

Patří sem:

- ❖ rodičovský příspěvek,
- ❖ dávky pěstounské péče,
- ❖ porodné.

- Druhým typem dávek jsou příspěvky stanovené na základě testování skutečné celkové příjmové situace rodiny. Jedná se o podporu rodiny až do okamžiku, kdy dosáhne svými příjmy zákonem stanovené úrovně. Poskytované dávky zpravidla s rostoucími příjmy klesají. Tyto dávky mají **vertikální charakter**. V systému státní sociální podpory plní tento charakter:

- ❖ přídavek na dítě,
- ❖ sociální příplatek,
- ❖ příspěvek na bydlení.

Je zřejmé, že systém sociální podpory je systémem komplexním a je určen převážně rodinám s nezaopatřenými dětmi. Vzhledem k tomu, že základním stavebním kamenem pro naprostou většinu dávek je životní minimum a jeho násobky, lze říci, že se jedná o systém, který je postaven na jednotném základě. Díky principu sociální spravedlnosti umožňuje poměrně snadno stanovit výši jednotlivých dávek SSP. Vždy dle sociálních situací, které se v konkrétní rodině vyskytují.

Současný systém mnohem více podporuje rodiny s nízkým příjmem než ty s příjmem vyšším a výrazněji přihlíží k nepříznivým sociálním situacím, v nichž se rodina nachází. Stát si však klade za cíl pouze přispět k úhradě nákladů, způsobených různými životními situacemi, nikoli je hradit v plné výši.

Pro potřeby tohoto systému jsou jednotlivé sociální situace v již výše zmiňovaném zákoně č. 117/1995 Sb., přesně definovány. Dále je přesně popsán výpočet dávky, jejíž výše je odvozena od životního minima a zvolených parametrů. Od výše životního minima se odráží prakticky celá konstrukce dávek státní sociální podpory.

U testovaných dávek se podpora týká občanů, kteří se se svými příjmy pohybují od hranice životního minima až do stanovené příjmové hranice. Tento přístup poskytování dávek umožňuje státu jedním systémem uskutečňovat diametrálně odlišné pojetí sociální politiky. Různým nastavením konstant má stát možnost velmi účinně realizovat jak politiku úsporného, tak i „štědrého“ charakteru. Stát tedy může prostřednictvím různé míry redistribučních procesů poskytnout různou výši transferů rodinám s dětmi. Změna poměru vyplácených vertikálních a horizontálních dávek dává možnost při stejném objemu vynaložených prostředků provádět politiku vysoce cílenou nebo plošnou. Další významnou předností tohoto systému je skutečnost, že v závislosti na valorizaci částek životního minima dochází automaticky rovněž k valorizaci dávek SSP. Náklady na dávky státní sociální podpory nese v celém rozsahu stát. Jsou tedy financovány ze státního rozpočtu.

Tabulka 2 – Dávky státní sociální podpory

Dávky poskytované v závislosti na výši příjmu:
❖ přídavek na dítě,
❖ sociální příplatek,
❖ příspěvek na bydlení.
Ostatní dávky:
❖ rodičovský příspěvek,
❖ příspěvek na školní pomůcky,
❖ dávky péstounské péče,
❖ příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou*,
❖ porodné,
❖ pohřebné.

Zdroj: vlastní

* Poznámka: příspěvek byl vyplacen naposledy za měsíc květen 2006.

1.2 Stávající právní úprava

Základním právním předpisem je **zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře**, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje současný systém poskytování dávek státní sociální podpory v ČR.

1.2.1 Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje systém státní sociální podpory komplexně. Obsahuje nejen věcnou úpravu podmínek, za kterých vzniká nárok na jednotlivé dávky, jejich výši a výplatu, ale řeší i otázky organizace a řízení.

ORGÁNY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY³

Státní správu vykonávají orgány státní sociální podpory, a to:

- a) úřady státní sociální podpory, jimiž jsou:
 - 1) úřady práce,
 - 2) v hlavním městě Praze úřady městských částí,
- b) krajské úřady,
- c) Magistrát hlavního města Prahy.

OKRUH OPRÁVNĚNÝCH OSOB⁴

Dávky státní sociální podpory náleží při splnění dále stanovených podmínek vždy pouze fyzické osobě a nelze je přiznat osobě právnické. Nerozhoduje ani to, zda dávka náležící fyzické osobě je také této osobě vyplácena nebo je-li vyplácena osobě právnické (např. ústavu, zvláštnímu příjemci). Ani tato skutečnost, nemění nic na tom, že jde o nárok fyzické osoby.

³ viz ustanovení § 2a cit. zákona

⁴ viz. ustanovení § 3 cit. zákona

Nárok vzniká pouze za podmínky, že osoba a osoby společně s ní posuzované jsou na území ČR hlášeny k trvalému pobytu podle zvláštních předpisů. Tato obecná zásada platí pro všechny případy, bez ohledu na to, zda jde o dávky poskytované v závislosti na výši příjmu v rodině nebo jedná-li se o netestované dávky. Magistrát hlavního města Prahy nebo krajský úřad, příslušný podle místa pobytu osoby může také v odůvodněných případech prominout podmínku trvalého pobytu osobě, která požádala o udělení povolení k trvalému pobytu na území ČR, pokud by její výživa nebo výživa jejich dětí byla ohrožena.

1.2.1.1 Vymezení některých pojmů

Výše uvedený zákon ve své druhé části úvodního ustanovení vymezuje některé základní pojmy následovně:

ROZHODNÝ PŘÍJEM PRO PŘIZNÁNÍ DÁVKY⁵

Přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení jsou dávky poskytované v závislosti na výši příjmu v rodině. **Rozhodný příjem je uváděn jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období, kterým je kalendářní rok u přídavku na dítě nebo kalendářní čtvrtletí u sociálního příplatku a příspěvku na bydlení.**

Do rozhodného příjmu se započítávají tzv. "čisté" příjmy, což jsou příjmy po odpočtu pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a odpočtu daně z příjmu, příp. výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení podle zákona o daních z příjmů.

⁵ viz. ustanovení §§ 4 – 5 cit. zákona

Tabulka 3 – Přehled příjmů pro účely tohoto zákona

Příjmy, které nejsou osvobozeny od daně z příjmů:
❖ příjmy ze závislé činnosti,
❖ příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
❖ příjmy z kapitálového majetku,
❖ příjmy z pronájmu,
❖ ostatní příjmy.
Příjmy osvobozené od daně z příjmů:
❖ příjmy z provozu malých vodních elektráren,
❖ přijaté výživné,
❖ plnění a dávky, které jsou poskytovány příslušníkům ozbrojených sborů.
Dávky nemocenského pojištění (péče) a důchodového pojištění.
Hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.
Příjmy ze zahraničí.
Rodičovský příspěvek pro nárok na přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení.
Přídavek na dítě pro nárok na sociální příplatek a příspěvek na bydlení.

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Od příjmů, které nejsou osvobozeny od daně z příjmů se odečtou výdaje, které byly vynaloženy na jejich dosažení, zajištění a udržení, dále se odečítá zákonné zdravotní a sociální pojištění a daň, která byla z těchto příjmů placena.

Do rozhodného příjmu se započítává každý z příjmů samostatně. Při stanovení částek životního minima se vychází z částek životního minima platných k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí, za něž se nárok na dávku uplatňuje.

ROZHODNÉ OBDOBÍ⁶

Je zákonem stanovené období, kdy se zjišťují určité skutečnosti (např. výše dosahovaného příjmu z výdělečné činnosti).

U **přídatku na dítě**, je rozhodným obdobím, za které se zjišťuje rozhodný příjem, kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. října do 30. září následujícího kalendářního roku.

U **sociálního příplatku a příspěvku na bydlení** je tímto obdobím kalendářní čtvrtletí, které předchází čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, případně nárok na dávku uplatňuje.

SPOLEČNĚ POSUZOVANÉ OSOBY⁷

Za rodinu se pro účely tohoto zákona považuje oprávněná osoba a společně s ní posuzované osoby. Není-li těchto osob, považuje se za rodinu sama oprávněná osoba.

Společně posuzovanými osobami jsou:

- nezaopatřené děti,
- nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí,
- manželé, partneri⁸ nebo druh a družka,
- nezaopatřené děti, jejich rodiče, pokud jsou nezaopatřenými dětmi a jsou osamělí, a rodiče těchto rodičů, pokud s oprávněnou osobou spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

⁶ viz. ustanovení § 6 cit. zákona

⁷ viz. ustanovení § 7 cit. zákona

⁸ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

NEPŘÍZNIVÝ ZDRAVOTNÍ STAV⁹

Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než 1 rok.

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav zvyšuje životní náklady rodiny. Z této skutečnosti se vychází při konstrukci nároků na některé dávky SSP nebo na jejich výši.

Dávkami, u nichž se zohledňuje nepříznivý zdravotní stav jsou:

- sociální příplatek,
- rodičovský příspěvek,
- příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

VÝDĚLEČNÁ ČINNOST¹⁰

Výdělečnou činností se rozumí výdělečná činnost:

- konaná v ČR, pokud zakládá účast na nemocenském pojištění,
- osoby samostatně výdělečně činné,
- vykonávaná v zahraničí za účelem dosažení příjmu.

NEZAOPATŘENÉ DÍTĚ¹¹

Za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje **dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání, nebo se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc či úraz nebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, nejdéle však do 26-ti let.**

⁹ viz. ustanovení § 9 cit. zákona

¹⁰ viz. ustanovení § 10 cit. zákona

¹¹ viz. ustanovení § 11 cit. zákona

Nezaopatřené dítě je dítě do 26. roku, za následujících podmínek:

- jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (učeň, student SŠ, VOŠ, VŠ),
- jestliže se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz,
- jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku považuje za nezaopatřené dítě také to, které je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Je-li dítě poživatелеm plného invalidního důchodu, nepovažuje se za nezaopatřené.

SOUSTAVNÁ PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA BUDOUCÍ POVOLÁNÍ¹²

Za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání se považuje:

- studium na středních a vysokých školách v ČR, s výjimkou dálkového, večerního nebo kombinovaného studia na SŠ, je-li dítě v době takového studia výdělečně činné nebo má-li nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,
- příprava pro pracovní uplatnění pro občany se změněnou pracovní schopností,
- studium na středních nebo vysokých školách v cizině, aj.

POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA¹³

Vedle základních škol se plní povinná docházka také na jiných druzích škol, které se s ohledem na svůj charakter od základních škol odlišují. Proto zákon stanovuje,

¹² viz. ustanovení § 12 cit. zákona

¹³ viz. ustanovení § 16 cit. zákona

že se i výuka na těchto školách (např. výuka prováděná jiným než obvyklým způsobem) považuje za povinnou školní docházku. Jedná se např. o speciální školy, které poskytují výchovu a vzdělání žákům mentálně, smyslově nebo tělesně postiženým, žákům s vadami řeči atd. Tyto školy mohou mít až deset ročníků.

Studium na gymnáziu nebo na taneční konzervatoři může zahrnovat jak dobu povinné školní docházky, tak i dobu studia na střední škole. Zákon stanoví, že za povinnou školní docházku se považují školní roky, jimiž dítě završuje počet let potřebných pro splnění povinné školní docházky.

Obdobně, jako je tomu u středních škol, považuje se také období školních prázdnin bezprostředně navazujících na skončení povinné školní docházky za povinnou školní docházku, pokud dítě nezačalo vykonávat v této době výdělečnou činnost ani nemělo nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

1.2.1.2 Organizace a řízení

ORGÁNY ROZHODUJÍCÍ O DÁVKÁCH ¹⁴

O dávkách SSP rozhodují úřady státní sociální podpory. Místní příslušnost úřadu se řídí místem, kde je oprávněná osoba hlášena k trvalému pobytu podle zvláštních předpisů, pokud tento zákon nestanoví jinak.

ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ ¹⁵

Řízení o přiznání dávky se zahajuje na základě **písemné žádosti oprávněné osoby** podané příslušnému úřadu státní sociální podpory na tiskopisu předepsaném Ministerstvem práce a sociálních věcí. Řízení tedy nelze zahájit z moci úřední.

Jedná-li se o řízení ve věci změny výše již přiznané dávky nebo o jejím odnětí či o zastavení její výplaty, zahajuje se na návrh oprávněné osoby nebo z moci úřední úřadem státní sociální podpory.

¹⁴ viz. ustanovení § 66 cit. zákona

¹⁵ viz. ustanovení § 67 cit. zákona

NÁLEŽITOSTI ŽÁDOSTI¹⁶

V žádosti o dávku má žadatel povinnost uvést zákonem stanovené údaje, které jsou pro posouzení nároku na dávku, její výši a výplatu nezbytné. V první řadě se jedná samozřejmě o základní osobní údaje (jméno, příjmení, rodné číslo, místo trvalého pobytu apod.)

Jedná-li se o dávku poskytovanou v závislosti na výši příjmu v rodině, je třeba uvést všechny tyto údaje i o osobách společně posuzovaných.

PODÁNÍ A JINÉ ÚKONY¹⁷

Podání žádosti je možné provést pouze na předepsaných tiskopisech nebo v elektronické podobě a elektronicky podepsat. Podle zvláštního právního předpisu¹⁸, pokud MPSV zveřejnilo v elektronické podobě příslušný tiskopis.

ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ¹⁹

V řízení o dávku jsou účastníky řízení:

- oprávněná osoba,
- příjemce dávky,
- osoba společně s oprávněnou osobou posuzovaná,
- fyzická nebo právnická osoba, jde-li o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce.

1.2.2 Životní minimum

Životní minimum představuje základní prvek celého systému dávek státní sociální podpory.

¹⁶ viz. ustanovení § 68 cit. zákona

¹⁷ viz. ustanovení § 68b cit. zákona

¹⁸ Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

¹⁹ viz. ustanovení § 68c cit. zákona

Pod ŽM obecně rozumíme takový soubor statků a služeb, který umožňuje jednotlivci nebo domácnosti uspokojovat jejich potřeby v takové míře, kterou považuje společnost v dané životní etapě za minimálně nezbytnou.

Základní právní normou je **zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu ve znění pozdějších předpisů**. Ten definuje **životní minimum jako společensky uznanou minimální hranici příjmů občana, pod níž nastává stav hmotné nouze**.²⁰

Jedná se tedy o měsíční částku vymezující výši nezbytných finančních prostředků pro domácnost k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb jejích členů na velmi skromné úrovni.

V systému dávek státní sociální podpory má životní minimum velký význam. Slouží především při zjišťování nároku na některé dávky a pro výpočet většiny dávek SSP.

1.2.2.1 Výše životního minima

Částky životního minima jsou od účinnosti výše uvedeného zákona průběžně upravovány nařízením vlády podle vývoje spotřebitelských cen tak, aby byla zachována jejich reálná hodnota. U této částky je uplatňován princip jednotnosti na území celého státu.

V současnosti je možné výši životního minima upravovat každoročně, vždy od 1. ledna, podle skutečného růstu spotřebitelských cen za stanovené rozhodné období. Při mimořádně vysokém nárůstu spotřebitelských cen může vláda zvýšit částky ŽM také mimo termín pravidelné valorizace, alespoň o 10 %. Je-li však výše inflace nižší než 2 %, nemusí vláda částky životního minima v pravidelném termínu zvyšovat vůbec.²¹ **K poslednímu navýšení došlo k 1. 1. 2006 nařízením vlády č. 505/2005 Sb.**

²⁰ Článek 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

²¹ www.mpsv.cz

V ČR je životní minimum tvořeno úhrnem částek stanovených zákonem k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost.²²

Životní minimum osoby nebo společně posuzovaných osob se tedy určí jako součet částek stanovených k zajištění výživy (1) a částky k zajištění nezbytných nákladů na domácnost (2).

(1) První má vztah k základním osobním potřebám jednotlivých osob v domácnosti. Mezi tyto osobní potřeby patří: výživa, ošacení, obuv, ostatní průmyslové výrobky pro krátkodobé užití, služby a osobní rozvoj (informace, vzdělání).

Částky stanovené na zajištění osobních potřeb jsou diferencovány ve čtyřech úrovních podle věku nezaopatřených dětí a dále pro ostatní občany.

Tabulka 4 - Měsíční částka potřebná k zajištění výživy a ostatních základních potřeb

pro dítě do 6 let	1 750 Kč
od 6 do 10 let	1 950 Kč
od 10 do 15 let	2 310 Kč
od 15 do 26 (nezaopatřené)	2 530 Kč
pro ostatní občany	2 400 Kč

Zdroj: www.mpsv.cz

(2) Druhá část životního minima vyjadřuje potřebu finančních zdrojů nezbytných k úhradě společných nákladů na domácnost. Především nákladů na bydlení a související služby. Zde jsou stanovovány čtyři různé úrovně částek na společné potřeby, lišící se podle počtu osob v domácnosti.

²² § 3 odst. 1. zákona č. 463/1995 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 5 - Měsíční částka potřebná k zajištění nezbytných nákladů na domácnost

pro jednotlivce	2020 Kč
pro dvoučlennou rodinu	2630 Kč
pro tři nebo čtyřčlennou rodinu	3260 Kč
pro pěti a vícečlennou rodinu	3660 Kč

Zdroj: www.mpsv.cz

1.3 Podmínky nároku na dávky státní sociální podpory

Obecné podmínky platné pro všechny dávky státní sociální podpory můžeme shrnout následovně: ²³

- ✓ Nárok na dávky má pouze občan, pokud on a s ním posuzovaní členové domácnosti mají trvalý pobyt na území České republiky. U cizince se za trvalý pobyt na území ČR považuje pobyt po uplynutí 365 dní ode dne hlášení k pobytu. Do této doby se nezapočítává období, kdy je osoba žadatelem o azyl. Podmínka 365 dnů se nesleduje u dětí cizinců, hlášených na území ČR k trvalému pobytu a narozených na území ČR do jednoho roku jejich věku.
- ✓ Při posuzování nároků na státní sociální podporu se netestuje majetek rodiny. Testují se pouze příjmy občanů, a to také pouze u některých dávek.
- ✓ Systém SSP chápe rodinu jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání, nebo je zdravotně postižené. Nejdéle však do 26-ti let.
- ✓ Základem pro stanovení nároku a výše dávek včetně určení hranice příjmů občana či rodiny je životní minimum.
- ✓ Dávky SSP zohledňují jak příjmovou tak i sociální situaci rodiny. Čím více nepříznivých sociálních událostí se v rodině vyskytuje, tím více a vyšších dávek je rodině poskytováno. Rodina tedy může pobírat více dávek SSP souběžně.

²³ www.mpsv.cz

- ✓ Příjmy rozhodné pro nárok na dávky SSP zahrnují především příjmy ze závislé činnosti, z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti. Dále dávky nemocenského, důchodového zabezpečení a podporu v nezaměstnanosti včetně obdobných příjmů z ciziny. Taxativní výčet rozhodných příjmů je uveden v § 5 zákona č. 117/1995 Sb., v platném znění.
- ✓ Nejvýhodnějším způsobem je bezhotovostní vyplácení dávek prostřednictvím účtu u některého z peněžních ústavů – bank či spořitelny.
- ✓ Nárok na výplatu dávek státní sociální podpory zaniká uplynutím 3 měsíců ode dne, za který dávky náleží. U dávek jednorázových (porodné, pohřebné, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla a příspěvek na školní pomůcky) zaniká nárok uplynutím 1 roku ode dne, za který dávka náležela.

1.4 Druhy dávek

Systém státní sociální podpory se skládá z několika dávek. Tři jsou poskytovány adresně v závislosti na výši příjmu v rodině, ostatní jsou vypláceny aniž by byla příjmová situace rodiny zohledněna, jsou-li splněny ostatní podmínky stanovené zákonem.

Tabulka 6 - Dávky státní sociální podpory

Dávky poskytované v závislosti na výši příjmu:
❖ přídavek na dítě,
❖ sociální příplatek,

❖ příspěvek na bydlení.
Ostatní dávky:
❖ rodičovský příspěvek,
❖ příspěvek na školní pomůcky,
❖ dávky pěstounské péče,
❖ příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou*,
❖ porodné,
❖ pohřebné.

Zdroj: vlastní

* Poznámka: příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc přešel od 1.6.2006 na krajské úřady.

1.4.1 Dávky poskytované v závislosti na výši příjmu

1.4.1.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou, která pomáhá rodinám s dětmi krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Při poskytování dávky je testován příjem rodiny v předchozím kalendářním roce.

Nárok na dávku vzniká narozením dítěte a poskytuje se až do skončení povinné školní docházky, nejdéle však do 26-ti let, pokud se dítě soustavně připravuje na zaměstnání nebo je závislé na příjmu rodiny z důvodu nepříznivého zdravotního stavu. Žadatelem o tento přídavek je zákonný zástupce dítěte nebo samo již zletilé nezaopatřené dítě.

Přídavek na dítě může být poskytován:

- *Ve zvýšené výměře* - ve výši **0,32** násobku životního minima na osobní potřeby dítěte, jestliže příjem rodiny nepřesáhl 1,1 násobek částky životního minima rodiny.

- *V základní výměře* - ve výši **0,28** násobku částky životního minima na osobní potřeby dítěte, jestliže příjem rodiny převyšuje 1,1 násobek částky životního minima rodiny, ale není vyšší než 1,8 násobek životního minima rodiny.
- *Ve snížené výměře* - ve výši **0,14** násobku částky životního minima na osobní potřeby dítěte, jestliže příjem rodiny převyšuje 1,8 násobek částky životního minima rodiny, ale není vyšší než 3,0 násobek životního minima rodiny.
- *Není nárok* - u rodin s příjmem vyšším než je 3,0 násobek částky životního minima.

Výše přídatku na dítě je stanovena násobkem částky životního minima na osobní potřeby dítěte. Závisí však i na příjmech rodiny v předchozím kalendářním roce, dle kterých se určí příslušný koeficient.

Přídavek na dítě můžeme určit podle následujícího vzorce:

$$\text{PND} = \text{ŽMD} * k$$

Kde:

PND ... přídavek na dítě,

ŽMD ... částka životního minima určená na osobní potřeby dítěte,

k ... koeficient, který může nabývat hodnot 0,32, 0,28 nebo 0,14

v závislosti na tom, v jakém příjmovém pásmu se rodina nachází.

Tabulka 7 - Výše přídatku na dítě od 1. 1. 2006 (v Kč)

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině:	Výše přídatku na dítě v Kč měsíčně:		
	do 1,1 ŽM	od 1,1 do 1,8 ŽM	od 1,8 do 3,0 ŽM

do 6 let	560	490	245
od 6 do 10 let	624	546	273
od 10 do 15 let	740	647	324
od 15 do 26 let	810	709	355

Zdroj: www.finance.cz

1.4.1.2 Sociální příplatek

Cílem dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady, spojené se zabezpečováním potřeb svých dětí. U tohoto druhu dávky je testován příjem rodiny v předchozím kalendářní čtvrtletí.

Nárok na sociální příplatek je vázán péčí alespoň o jedno nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů v rodině. Ta v předchozím kalendářním čtvrtletí musí být nižší než 1,6 násobek životního minima rodiny. Za příjem se považují i přídavek na dítě, rodičovský příspěvek.

Výše sociálního příplatku je výrazně diferencována. Vždy se v něm odráží konkrétní příjmová situace rodiny. Snižuje se podle toho, jak se zvyšuje příjem rodiny. Naopak se zvyšuje, jestliže je v rodině zdravotně postižené dítě, narodí-li se dvojčata, jestliže je rodič osamělý nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižený.

Výše sociálního příplatku se určí podle vzorce:

$$SP = \check{Z}MD - \frac{\check{Z}MD * P}{\check{Z}MR * 1,6}$$

Kde:

SP ... sociální příplatek,

$\check{Z}MD$... částka životního minima určená na osobní potřeby dítěte

(popřípadě součtu částek ŽM všech dětí, vynásobené příslušným koeficientem),

ŽMR ... životní minimum příslušné rodiny,

P ... příjem rodiny v rozhodném období (pokud má rodina příjem nižší než životní minimum, potom ve vzorci $P = \text{ŽMR}$).

Při stanovení výše sociálního příplatku se částky na osobní potřeby nezaopatřeného dítěte násobí koeficientem, jde-li o:

	koeficient
➤ dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené	2,70
➤ dítě dlouhodobě zdravotně postižené	2,40
➤ dítě dlouhodobě nemocné	1,20
➤ děti, které se narodily současně, a to v době do tří let jejich věku	1,10

Jestliže nezaopatřené dítě pobírá částečný invalidní důchod z důchodového pojištění, nepoužijí se pro stanovení výše sociálního příplatku první tři výše uvedené koeficienty.

Při stanovení výše sociálního příplatku se částka na osobní potřeby nezaopatřeného dítěte a součet částek na osobní potřeby rodiny násobí koeficientem, jestliže:

	koeficient
➤ oba rodiče jsou dlouhodobě těžce zdravotně postižení	1,40
➤ osamělý rodič je dlouhodobě těžce zdravotně postižený	1,40
➤ jeden z rodičů je dlouhodobě těžce zdravotně postižený	1,10
➤ jde o osamělého rodiče	1,05

(není dlouhodobě těžce zdravotně postižený)

Je-li splněno současně více uvedených podmínek, určí se výše sociálního příplatku s přihlédnutím ke každé podmínce samostatně a vypočítá se rozdíl mezi takto stanoveným příplatkem a příplatkem stanoveným bez přihlédnutí ke zvýšení částek životního minima při splnění výše zmíněných podmínek. Výše sociálního příplatku pak činí součet těchto rozdílů a sociálního příplatku, jehož výše byla stanovena bez přihlédnutí ke zvýšení částek životního minima při splnění výše zmíněných podmínek.

1.4.1.3 Příspěvek na bydlení

Prispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny za kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považují i přídavek na dítě a rodičovský příspěvek.

Jestliže příjem v rodině byl v uplynulém kalendářním čtvrtletí nižší než 1,6 násobek životního minima rodiny, má vlastník bytu či nájemce, přihlášený v bytě k trvalému pobytu, nárok na příspěvek na bydlení. Poskytuje se bez ohledu na to, v jakém bytě oprávněná osoba bydlí, zda jde o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví anebo zda jde o byt ve vlastním domě a jaké jsou skutečné náklady na bydlení. Příspěvek na bydlení náleží pouze jedné osobě v rodině.

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, pokud:

- je v bytě hlášen k trvalému pobytu,
- rozhodný příjem v rodině je nižší než částka součinu životního minima rodiny a koeficientu 1,6.

Výpočet výše příspěvku na bydlení:

$$PB = \check{Z}MB - \frac{\check{Z}MB * P}{\check{Z}MR * 1,6}$$

Kde:

PB ... příspěvek na bydlení,

$\check{Z}MB$... částka životního minima potřebná k zajištění nezbytných nákladů na domácnost,

P ... příjem rodiny v rozhodném období (pokud má rodina příjem nižší, než je její životní minimum, potom ve vzorci $P = \check{Z}MR$),

$\check{Z}MR$... životní minimum rodiny.

1.4.2 Ostatní dávky

1.4.2.1 Rodičovský příspěvek

Na příspěvek má rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku nebo do 7 let, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené. Při poskytování této dávky není testován příjem rodiny. Požadavek osobní celodenní péče se též považuje za splněný, jestliže rodič zajistil péči o dítě jinou zletilou osobou. Podmínkou přiznání příspěvku je, že dítě nenavštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku déle než 5 dnů v kalendářním měsíci. Jsou-li závažné zdravotní důvody na straně dítěte nebo rodiče, může dítě uvedené zařízení navštěvovat 4 hodiny denně. Podmínka osobní celodenní péče o dítě není splněna, je-li dítě umístěno v jeslích, mateřské škole nebo jiném zařízení pro děti předškolního věku.

Od února 2006 je tato podmínka změněna. Zatímco pro dítě mladší 3 let i nadále platí, že může navštěvovat jesle nebo obdobné zařízení nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci, dítě, které dovršilo 3 roky, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Výjimky péče o dítě, kdy rodiči náleží rodičovský příspěvek (i když o něj nepečuje celodenně):

- ✓ dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo speciální mateřskou školu či jesle se zaměřením na péči o děti s vadami zraku, sluchu, řeči nebo se zaměřením na péči o děti tělesně postižené nebo mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,
- ✓ dlouhodobě zdravotně postižené dítě pravidelně navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,
- ✓ dítě navštěvuje předškolní zdravotnická zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně, pokud je zdravotní postižení sluchu či zraku obou rodičů (či osamělého rodiče) v rozsahu 50 % a více.

Původní podmínka nároku na rodičovský příspěvek – výdělečná činnost nebo omezený příjem z výdělečné činnosti byla s účinností od 1. 1. 2004 zrušena. To znamená, že při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič výdělečnou činností zlepšovat sociální situaci rodiny, neboť jeho příjmy nebudou sledovány. Po dobu své výdělečné činnosti však musí rodič pobírající rodičovský příspěvek zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Rodičovský příspěvek náleží ve výši **1,54 násobku** částky životního minima na výživu a ostatní základní osobní potřeby rodiče.

Od 1. 1. 2006 činí výše tohoto příspěvku **3 696 Kč** měsíčně. Pokud je rodičem nezaopatřené dítě, je to částka **3 897 Kč** měsíčně (*nárok platí od dovršeného 16. roku*).

1.4.2.2 Příspěvek na školní pomůcky

Zákonem č. 113/2006 Sb. byl novelizován zákon o státní sociální podpoře. Tato novela, mimo jiné, zavedla novou, již delší dobu slibovanou dávku. Příspěvek na školní pomůcky je určen ke krytí mimořádných výdajů rodin s dětmi, které

začínají plnit povinnou školní docházku. „Pastelkovné“, jak je také tato dávka nazývána, je jednorázovým příspěvkem prvňáčkům ve výši **1 000 Kč**.

Obdrží je všechny rodiny, kterým vznikl nárok na přídavek na toto dítě za měsíc květen a jejichž dítě bude nejpozději k 31. 5. zapsáno do první třídy (v případě odkladu školní docházky se výplata příspěvku posune).

1.4.2.3 Dávky pěstounské péče

Pěstounská péče je formou náhradní rodinné výchovy. Soud svěřuje dítě pěstounovi do péče na jeho žádost v případech, kdy se o něj vlastní rodiče nemohou nebo nechtějí starat. **Dávky pěstounské péče jsou čtyři a jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí.**

Vedle dávek pěstounské péče náleží dítěti a pěstounovi i další dávky SSP, například přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a další, mimo sociálního příplatku.

Mezi dávky pěstounské péče patří:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

PŘÍSPĚVEK NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE

Příspěvek se poskytuje **nezaopatřenému dítěti** v pěstounské péči, měsíčně, ve výši **2,0 násobku** částky na osobní potřeby tohoto dítěte. Výše příspěvku pro **zaopatřené nezletilé dítě** se stanoví jako součin částky na osobní potřeby zaopatřeného dítěte a **koeficientu 1,20**.

Při stanovení výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte se částka životního minima na osobní potřeby dítěte násobí v případě, že jde o:

	koeficientem
➤ dlouhodobě nemocné dítě	2,10
➤ dítě dlouhodobě zdravotně postižené	2,60
➤ dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené	2,80

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je dávka, která se opakuje a náleží dítěti v pěstounské péči a za stanovených podmínek i po jejím skončení (pěstounská péče končí dovršením 18-ti let dítěte). Výše dávky není závislá na příjmu v rodině. Vyplácí se pěstounovi, když je dítě nezletilé. V případě zletilosti dítěte, tj. po ukončení pěstounské péče, se vyplácí dítěti, nejdéle však do 26-ti let jeho věku, pokud s pěstounem společně žije a společně hradí náklady na své potřeby.

Tabulka 8 - Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč měsíčně od 1. 1. 2006

Nezaopatřené dítě ve věku:	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdravotně postižené	dlouhodobě těžce zdravotně postižené
	koeficient 2,00	koeficient 2,10	koeficient 2,60	koeficient 2,80
do 6 let	3 500	3 675	4 550	4 900
od 6 do 10 let	3 900	4 095	5 070	5 460
od 10 do 15 let	4 620	4 851	6 006	6 468
od 15 do 26 let	5 060	5 313	6 578	7 084
Zaopatřené nezletilé dítě ve věku:	zdravé dítě	dlouhodobě zdravotně postižené	dlouhodobě těžce zdravotně postižené	
	koeficient 1,20	koeficient 2,60	koeficient 2,80	
od 15 do 18 let	2 880	6 240	6 720	

Zdroj: www.finance.cz

ODMĚNA PĚSTOUNA

Je určitým způsobem společenské uznání osobě, pečující o cizí dítě v pěstounské péči.

Výše odměny pěstouna:

- ❖ **do 31. května 2006** činila součin částky na osobní potřeby pěstouna a **koeficientu 0,5** za každé svěřené dítě,
- ❖ **od 1. června 2006** činí odměna pěstouna součin částky na osobní potřeby pěstouna a **koeficientu 1,0** za každé svěřené dítě,
- ❖ pečoval-li pěstoun alespoň o 3 svěřené děti, **do 31. května 2006** činil **koeficient 3,00,** přičemž za čtvrté a každé další svěřené dítě nebo při zdravotním postižení svěřeného dítěte se odměna dále zvyšovala,
- ❖ s účinností od **1. června 2006** platí, že pečuje-li pěstoun alespoň o 3 svěřené děti nebo o jedno svěřené dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči, činí **koeficient 6,5,** přičemž za každé další svěřené dítě se odměna dále zvyšuje.

Od 1. června 2006 získá tedy pěstoun za kalendářní měsíc za svěřené dítě částku **2 400 Kč.**

PŘÍSPĚVEK PŘI PŘEVZETÍ DÍTĚTE

Účelem tohoto příspěvku je přispět na nákup potřebných věcí pro dítě, přicházející do náhradní rodinné péče.

Náleží:

- pěstounovi, který převzal dítě do pěstounské péče,
- osobě, které bylo dítě před rozhodnutím soudu o svěřením dítěte do pěstounské

péče svěřeno do péče nahrazující péči rodičů.

Výše příspěvku činí **4,00 násobek** částky na osobní potřeby dítěte. Její výše není závislá na příjmu rodiny. Vyplácí se jednorázově.

Tabulka 9 - Výše příspěvku při převzetí dítěte do pěstounské péče v Kč

Věk nezaopatřeného dítěte v pěstounské péči:	Příspěvek při převzetí dítěte:
do 6 let	7 000
6 - 10 let	7 800
10 - 15 let	9 240
15 - 26 let	10 120

Zdroj: www.finance.cz

PŘÍSPĚVEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA

Příspěvek náleží rodině, která má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Podmínkou nároku na dávku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost. Příspěvek je poskytován ve výši **70 % pořizovací ceny vozidla**, resp. ceny opravy vozidla, nejvýše však **100 000 Kč**.

Součet těchto příspěvků poskytnutých pěstounovi v období posledních deseti kalendářních let přede dnem podání žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč.

1.4.2.4 Příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Nárok na příspěvek mělo od 1. října 2005 nezaopatřené dítě svěřené do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a to ve výši **9,0 násobku** částky na osobní potřeby dítěte.

S účinností od 1. června 2006 se příspěvek ruší jako dávka státní sociální podpory. Od tohoto data byla transformována do státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytovanou v rámci sociálně právní ochrany dětí. Dávka tedy nezaniká, její správa přechází pouze na krajské úřady.

1.4.2.5 Porodné

Porodné je jednorázová dávka, kterou se matce přispívá na náklady, související s narozením dítěte.

Nárok na dávku má:

- žena, která dítě porodila,
- otec dítěte, jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a dávka nebyla vyplacena jí ani jiné osobě,
- dále osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče, nahrazující péči rodičů.

Nárok na dávku vzniká dnem porodu, při jejím poskytnutí není zkoumán příjem rodiny.

Tabulka 10 - Výše porodného v závislosti na počtu narozených dětí

Počet narozených dětí:	Výše porodného vyjádřená násobkem životního minima na osobní potřeby dítěte:	
	od 1. 1. 2006 do 31. 3. 2006	od 1. 4. 2006
1 dítě	1 x 5,0	1 x 10,0
dvojčata	2 x 6,0	2 x 15,0
trojčata	3 x 10,0	3 x 15,0
čtyřčata	4 x 10,0	4 x 15,0

Zdroj: www.finance.cz

Pro matky dětí narozených od 1. 4. 2006 platí vyšší porodné:

- ✓ při narození jednoho dítěte 17 500 Kč,
- ✓ při narození dvojčat 52 500 Kč,
- ✓ u trojčat 78 750 Kč,
- ✓ u čtyřčat 105 000 Kč.

1.4.2.6 Pohřebné

Poslední dávkou systému státní sociální podpory je pohřebné. Touto formou stát přispívá na náklady spojené s vypravením pohřbu.

Nárok na dávku má osoba, která vypravila pohřeb osobě, jež měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR nebo byl-li pohřeb vypraven v ČR. Nárok vzniká dnem pohřbení dle zvláštního právního předpisu ²⁴.

Vyplácí se nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla dávka přiznána. Zaniká, nebyl-li nárok uplatněn ve lhůtě jednoho roku ode dne pohřbení. Splňuje-li podmínky nároku více osob, náleží tato dávka jen jednou, osobě, která nárok na dávku uplatní jako první.

Příjem rodiny v tomto případě testován není. **Výše pohřebného je stanovena, na rozdíl od ostatních dávek SSP, pevnou částkou, ve výši 5 000 Kč.**

²⁴ Zákon č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví a o změně některých zákonů.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Dávky státní sociální podpory v regionu Chrudim

Pro tuto část bakalářské práce, jsem si zvolila region dle místa svého bydliště. Vybranou oblastí, kde jsem se zajímala o poskytnuté dávky SSP za uplynulý rok 2005, je Chrudim.

Činnost odboru státní sociální podpory v Chrudimi:

- ❖ rozhoduje o výplatě dávek SSP dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,
- ❖ provádí výplatu, vyúčtování a případné vymáhání přeplatků u dávek SSP,
- ❖ provádí vnitřní a vnější kontrolní činnost (kontroluje příjmy rozhodné pro přiznání dávek, docházku dětí do předškolních zařízení, potvrzení o studiu, atd.)
- ❖ poskytuje informace o vyplacených dávkách odborům sociálních věcí obecních úřadů, soudům, orgánům činným v trestním řízení, zdravotním pojišťovnám, správcům daně z příjmu, atd.
- ❖ spravuje a aktualizuje územní identifikační registr obcí, částí obcí a ulic okresu Chrudim a informační systém SSP.

Kontaktní místa SSP tohoto regionu jsou ve městech:

- ❖ Chrudim,
- ❖ Hlinsko v Čechách,
- ❖ Skuteč,
- ❖ Třemošnice,
- ❖ Heřmanův Městec,

❖ Nasavrky.

2.1.1 Charakteristika regionu Chrudim

Chrudimsko se nachází na východě Čech, v Pardubickém kraji. Tvoří spojnici Čech s Moravou a představuje oblast rozvodí mezi Černým a Severním mořem. Rozloha katastru je 1 030 km². Ve sledovaném roce 2005 měl 104 602 obyvatel (hustota zalidnění 102 obyvatel na 1 km²). Přičemž 50,77 % obyvatelstva tvořily ženy.

Obrázek 1 - Chrudimsko

Zdroj: www.mesta-obce.cz

CHRUDIM

Město střední velikosti leží na rozhraní Železných hor a Polabské nížiny. Do konce roku 2002 bylo sídlem okresního úřadu. Po zrušení těchto úřadů a reformě veřejné správy je Chrudim obcí 3. stupně s rozšířenou působností, pod jejíž správní

působnost spadá 86 obcí.

Katastrální výměra města se pohybuje kolem 3 320-ti ha. Počet obyvatel v roce 2005 činil přibližně 23 500 obyvatel. Z čehož produktivního věku jich dosáhlo 16 562. Průměrný věk se pohyboval kolem 37,5 roku. Podíl žen na celkovém počtu obyvatelstva dosáhl ve sledovaném roce 51,4 %.

Obrázek 2 - Mapa ČR

Zdroj: www.chrudim-city.cz

Tabulka 11 – Přehled spádových obcí obvodu Chrudim

Pod správní obvod Chrudim spadají ještě tyto obce:
Bítovany, Bořice, Bylany, Čankovice, Dolní Bezděkov, Dřenice, Dvakačovice,
Honbice, Horka, Hrochův Týnec, Hroubovice, Chrast, Chroustovice, Jenišovice,
Kočí, Křižanovice, Liboměřice, Licibořice, Lozice, Lukavice, Mladoňovice,
Nabočany, Orel, Ostrov, Přestavlky, Rosice, Řestoky, Slatiňany, Smrček,
Sobětuchy, Stolany, Svídnice, Stradouň, Trojovice, Třebřichy, Tuněchody,
Úhřetice, Vejvanovice, Vinary, Zaječice, Zájezdec, Žumberk.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

HLINSKO V ČECHÁCH

Hlinsko je obec s rozšířenou působností. Leží na rozhraní dvou chráněných krajinných oblastí, Žďárských vrchů a Železných hor. S katastrální výměrou 2 427 ha a 10 373 obyvateli je druhým největším městem tohoto regionu. V produktivním věku bylo 7 255 obyvatel a průměrný věk dosahoval 38,82 let.

Tabulka 12 - Přehled spádových obcí obvodu Hlinsko v Čechách

Pod správní obvod Hlinsko spadají ještě tyto obce:
Dědová, Hamry, Holetín, Jeníkov, Kameničky, Kladno, Krouna, Měřetice, Pokřikov, Raná, Studnice, Svratouch, Tisovec, Trhová Kamenice, Včelákov, Vítanov, Vojtěchov, Vorlová, Všeradov, Vysočina.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

SKUTEČ

Na 3 541 ha se na severní straně rozhraní Železných hor a Českomoravské vysočiny rozkládá Skuteč s 5 325-ti obyvateli. Ve sledovaném roce 2005 dosahovalo 3 693 obyvatel produktivního věku (tzn. věku mezi 15-ti a 64-mi lety). Průměrný věk činil 38,6 let, což je o dva roky méně, než je celorepublikový průměr. Počet žen překročil 51 % celkového počtu obyvatel.

Tabulka 13 – Přehled spádových obcí Skutče

Pod správní obvod Skuteč spadají ještě tyto obce:
Bor u Skutče, Hluboká, Leština, Leštinka, Luže, Mrákotín, Nové Hrady, Perálec, Proseč, Prosetín, Předhradí, Řepníky, Střemošice, Vrbatův Kostelec, Zderaz.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

TŘEMOŠNICE

Městečko s 3 284 obyvateli se rozkládá na 1 902 ha. 2 349 obyvatel bylo v produktivním věku. Průměrný věk dosáhl 38,1 let a na celkovém počtu obyvatelstva se ženy podílely 49,5-ti %.

Tabulka 14 – Přehled spádových obcí kontaktního místa Třemošnice

Pod správní obvod Třemošnice spadají ještě tyto obce:
Běstvina, Biskupice, Bousov, Kněžice, Lipovec, Ronov nad Doubravou, Žlebské Chvalovice.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

HEŘMANŮV MĚSTEC

Další město o rozloze 1 434 ha se rozkládá cca 10 km západně od Chrudimě na severních svazích Železných hor. V roce 2005 čítal Heřmanův Městec 4 872 obyvatel, z toho 3 400 dosáhlo produktivního věku. Průměrný věk se vyšplhal až na 41 let a podíl žen činil 52,3 %.

Tabulka 15 - Obce spadající pod kontaktní místo Heřmanův Městec

Pod správní obvod Heřmanův Městec spadají ještě tyto obce:
Hošťalovice, Klešice, Kostelec u Heřmanova Městce, Lány, Míčov - Sušice, Morašice, Načešice, Podhořany, Prachovice, Rozhovice, Seč, Úherčice, Vapenný Podol, Vyžice.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

NASAVRKY

Katastrální výměra posledního města, kde se nachází kontaktní místo regionu, je 1 256 ha. Počet obyvatel v roce 2005 dosáhl 1 577. Z čehož v produktivním věku bylo 1 111 obyvatel. Průměrný věk se pohyboval kolem 38,6-ti let. Podíl žen představoval 51,2 % obyvatelstva.

Tabulka 16 - Obce spadající pod kontaktní místo Nasavrky

Pod správní obvod Nasavrky spadají ještě tyto obce:
Bojanov, Ctětín, České Lhotice, Hodonín, Horní Bradlo, Krásné, Libkov.

Zdroj: Úřad práce Chrudim

2.1.2 Konkrétní dávky SSP v regionu Chrudim

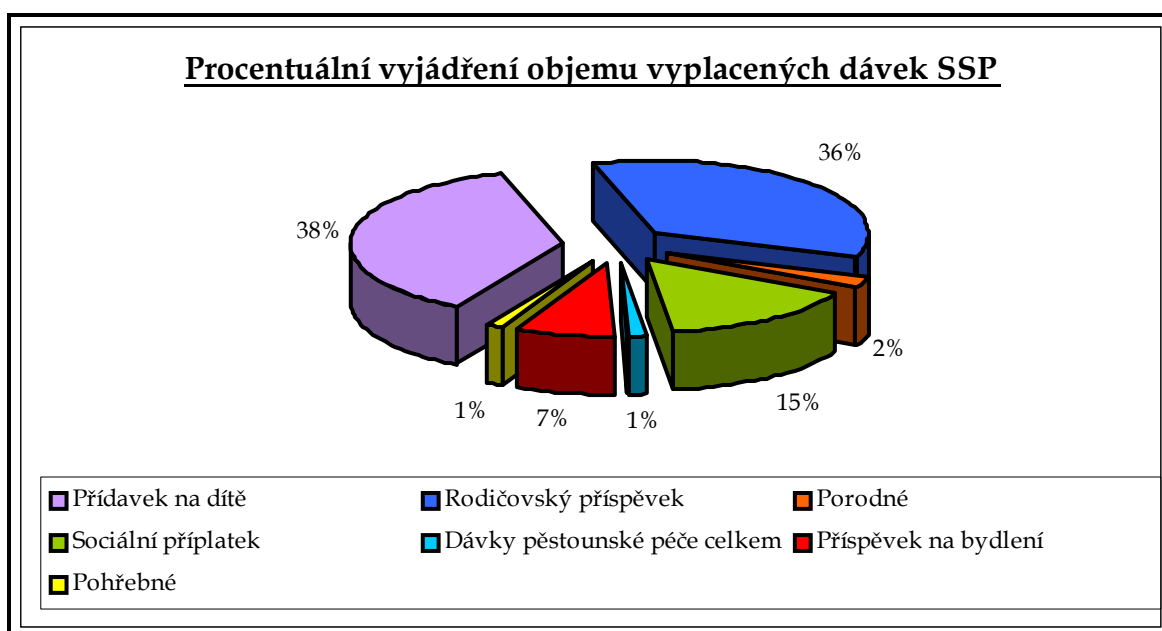
Abych zjistila, jaké dávky byly vyplaceny za rok 2005 v regionu Chrudim, vydala jsem se na kontaktní místo úřadu práce v Chrudimi. Zde mi pracovnice ochotně poskytly všechny potřebné materiály i informace o vyplacených dávkách SSP. Poskytnuté materiály jsem zpracovala do přehledných tabulek a grafů, které uvádím v této kapitole.

Tabulka 17 – Vyplacené dávky SSP v regionu Chrudim za rok 2005 (v Kč)

Název dávky	Čerpáno z účtu SR k 31. 12. 2005
Přídavek na dítě	137 822 869,00
Sociální příplatek	57 232 748,55
Příspěvek na bydlení	27 726 924,00
Rodičovský příspěvek	131 777 441,00
Dávky pěstounské péče:	
- příspěvek na úhradu potřeb dítěte	3 869 360,00
- odměna pěstouna	1 148 824,00
- příspěvek při převzetí dítěte	106 880,00
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla	0,00
Příspěvek na dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	0,00
Porodné	8 912 270,00
Pohřebné	5 415 000,00
CELKEM	374 012 316,55

Zdroj: Vlastní

Graf 1 – Vyplacené dávky SSP v regionu Chrudim za rok 2005 (v %)

Zdroj. Vlastní

Tabulka 18 – Počet vyplacených dávek SSP za rok 2005 v regionu Chrudim

Název dávky	Počet vyplacených dávek
Přídavek na dítě	27 456
Sociální příplatek	19 231
Příspěvek na bydlení	14 342
Rodičovský příspěvek	2 227
Dávky péstounské péče:	
- příspěvek na úhradu potřeb dítěte	112
- odměna péstouna	62
- příspěvek při převzetí dítěte	15
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla	0
Příspěvek na dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	0
Porodné	1 020
Pohřebné	1 061
CELKEM	65 526

Zdroj. Vlastní

V uvedeném regionu Chrudim bylo za rok 2005 vyplaceno **65 526 dávek** v celkovém objemu **374 012 316,55 Kč**. **Jednomu obyvateli bylo v průměru na dávkách SSP vypláceno téměř 298 Kč měsíčně.**

Stejně jako v minulých letech, tak i loňský rok tvořily největší objem z poskytnutých dávek **přídavek na dítě a rodičovský příspěvek**. Na uvedené dvě dávky byly vynaloženy dvě třetiny celkových výdajů ze státního rozpočtu. Zatímco **přídavek na dítě** pobíralo **27 456 žadatelů o dávku** (*jednomu dítěti bylo v průměru vypláceno 418 Kč měsíčně*), na **rodičovský příspěvek** mělo nárok **2 227 rodičů**.

Další dávky, které tvoří kolem **deseti procent výdajů** jsou zbylé dvě testované dávky. Na **sociálním příplatku** bylo **19 231 žadatelů** vyplacena za rok 2005 částka **57 232 748,55 Kč** (*na 1 žadatele připadlo v průměru 248 Kč měsíčně*) a na **příspěvku na bydlení** bylo **14 342 žadatelům** vyplaceno **27 726 924 Kč** (*na 1 žadatele tedy připadlo v průměru 161 Kč měsíčně*).

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že největší objem peněz připadl rodinám s dětmi.

2.1.3 Porovnání s regionem Svitavy

Abych si o výše zjištěných výsledcích mohla udělat lepší obrázek, rozhodla jsem se je porovnat se stejně velkým regionem. Pro tyto účely jsem zvolila region Svitavy.

2.1.3.1 Region Svitavy

S chrudimským regionem sousedí na východě. Nalezneme ho také v Pardubickém kraji. Rozloha je 1 334,72 km² a ve sledovaném roce 2005 měl 101 940 obyvatel, což je o 2 662 méně než region Chrudim. Hustota zalidnění 76 obyvatel na 1 km².

Kontaktní místa SSP tohoto regionu jsou ve městech:

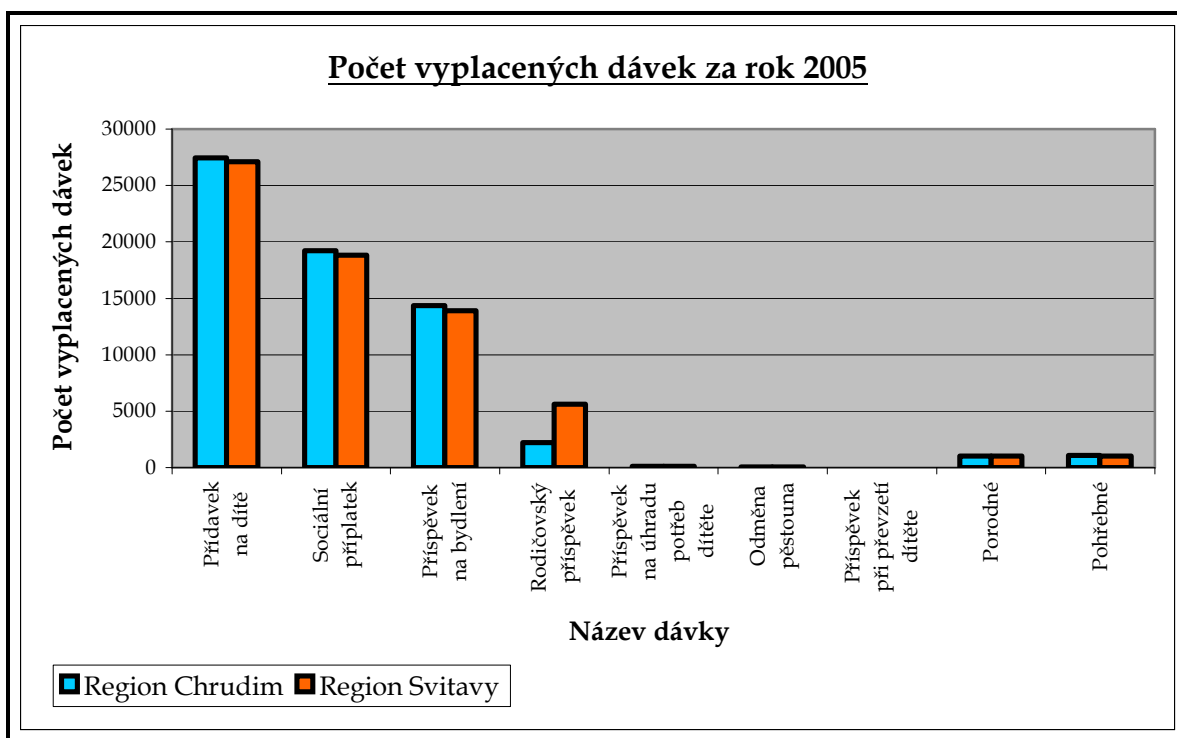
- ❖ Svitavy,
- ❖ Moravská Třebová,
- ❖ Litomyšl,
- ❖ Polička,
- ❖ Jevíčko,
- ❖ Bystré.

DÁVKY SSP V REGIONU SVITAVY ZA ROK 2005

V uvedeném roce bylo vyplaceno **376 527 762 Kč** a poskytnuto **67 577 dávek**. Na jednoho obyvatele v tomto případě na dávkách SSP vyšla průměrná částka **308 Kč měsíčně**. Nejvíce peněz připadlo na **přídavek na dítě** (na 1 dítě v průměru *420 Kč měsíčně*) a na **rodičovský příspěvek**. Tyto dvě dávky tvořily v regionu **více než 70 % objemu vyplacených peněz ze státního rozpočtu**. Sociální příplatek **dosáhl 16-ti %** (na 1 osobu vyplaceno 273 Kč) a **příspěvek na bydlení necelých 8 %** (jednomu žadateli bylo průměrně přispíváno na bydlení 170-ti Kč).

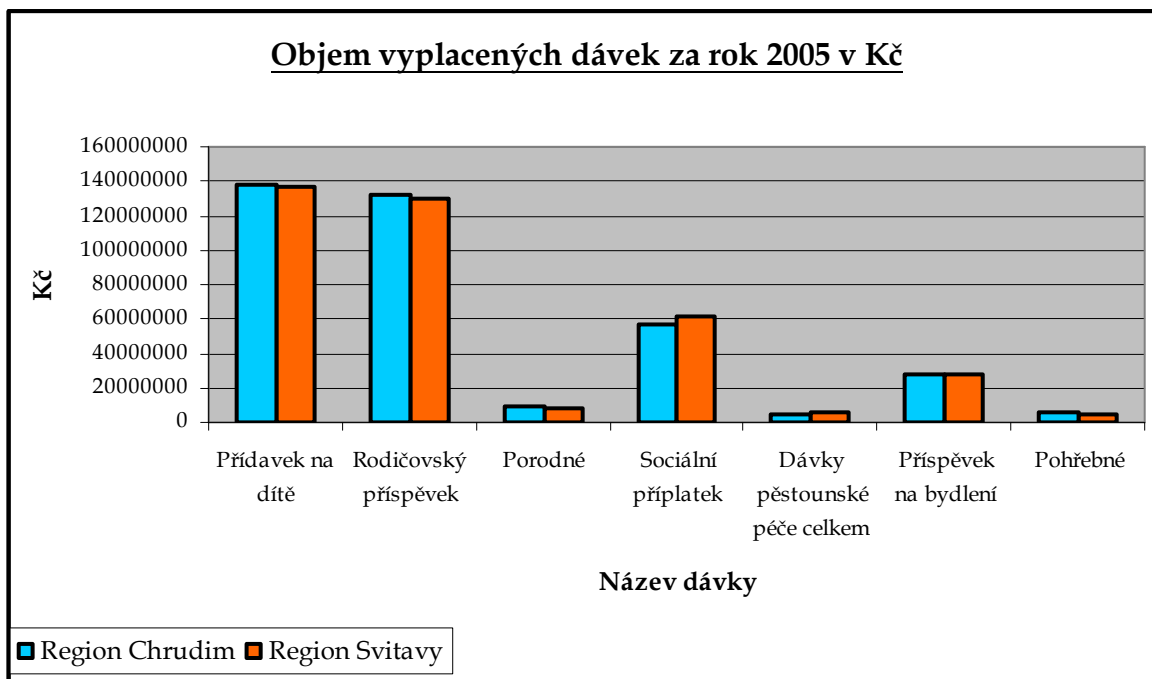
SROVNÁNÍ VYPLACENÝCH DÁVEK ZVOLENÝCH REGIONŮ

Graf 2 – Srovnání počtu vyplacených dávek v regionech Chrudim a Svitavy

Zdroj: vlastní

Graf 3 – Srovnání vyplacených dávek v regionech Chrudim a Svitavy

Zdroj: vlastní

Porovnávaný region Svitavy má o 2 662 obyvatel méně než region Chrudim. Na dávkách SSP bylo však za rok 2005 na Svitavsku vynaloženo více finančních prostředků. Bylo zde vyplaceno o 2 515 446 Kč více. Největší rozdíl, co do objemu na vynaložených dávkách, jsem zaznamenala u rodičovského příspěvku. Na Svitavsku ho pobíralo 2,5 krát více rodičů než na Chrudimsku. Což bylo také důvodem, proč bylo ve svitavském regionu vyplaceno více peněz a poskytnuto více dávek. Počet ostatních dávek se lišil pouze v řádu desítek až stovek, ve větší míře byly poskytovány většinou v regionu Chrudim.

Lze tedy tvrdit, že vyplacené dávky na Chrudimsku se nějak markantně nelišily od jiných regionů. V tomto případě vyjma rodičovského příspěvku. V obou případech, stejně jako v celé ČR, byl největší objem peněz vyplacen rodinám s dětmi.

2.2 Příklady

V této části uvádím 3 typy rodin, které se nacházejí v odlišných životních situacích. Protože výše některých dávek SSP je odvozena od výše příjmu rodiny, bylo třeba určit rozhodný příjem u každé z nich. Pro zjednodušení jsem rozhodné příjmy nevypočítávala, ale přímo je stanovila. Poté jsem pro každou rodinu určila výši životního minima a vypsala dávky, na které mají nárok. Cílem je určit, jak si rodina finančně polepšila oproti loňskému roku. Pro tento účel jsem ponechala rozhodné příjmy i ostatní situace v obou letech stejné.

V závěru každého příkladu je uvedena tabulka měsíčních příjmů z dávek SSP za roky 2005 i 2006 a slovní porovnání, zda a o kolik si rodina na dávkách finančně polepšila.

2.2.1 První typ rodiny

Charakteristika rodiny Svobodových

Rodinu tvoří 3 členové. Matka Kamila (35 let) žije sama se dvěma dětmi. Honzou (12 let), který navštěvuje základní školu v Chrudimi a Terezou (7 let), která v září nastoupí povinnou školní docházku na téže základní škole. Do té doby bude denně navštěvovat mateřskou školku. Matka pracuje jako prodavačka. Žijí v byte, který je v jejich osobním vlastnictví.

Tabulka 19 - Rozhodné příjmy Svobodových

Rozhodné období:	Rozhodný měsíční příjem v Kč:
leden - prosinec 2004	10 890
leden - prosinec 2005	10 890

Zdroj: vlastní

Tabulka 20 - Násobky životního minima Svobodových (v Kč)

Období:	ŽM	1,1 ŽM	1,6 ŽM	1,8 ŽM	3,0 ŽM
Rok 2005	9 690	10 659	15 504	17 442	29 070
Rok 2006	9 920	10 912	15 872	17 856	29 760

Zdroj: vlastní

PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Rok 2005

Honza - 12 let

Protože rozhodný příjem u Svobodových za rok 2005 je větší než 1,1 násobek životního minima, ale menší než 1,8 násobek životního minima, činí výše přídatku na dítě 636 Kč.

Tereza - 7 let

Výše životního minima se nemění. Tereza však patří do jiné věkové skupiny, proto bude pobírat 538 Kč.

Rok 2006

Honza - 12 let

V tomto roce rozhodný příjem již nepřesáhl 1,1 násobek ŽM. Přídavek na dítě bude tedy vyšší. Jedná se o částku 740 Kč.

Tereza - 7 let

Vzhledem k věku a výši životního minima byl u Terezy stanoven přídavek na dítě 624 Kč.

SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Nárok na dávku je vázán péčí alespoň o jedno nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů rodiny, která musí být v předchozím kalendářním čtvrtletí nižší než 1,6 - ti násobek ŽM rodiny. Svobodovi obě podmínky splňují, proto jim mohla být dávka poskytnuta.

Výši dávky jsem vypočítala ze vzorce pro výpočet sociálního příplatku (viz kapitola 1.4.1.2), kde jsem částku na osobní potřeby nezaopatřeného dítěte a součet částek na osobní potřeby pro stanovení životního minima násobila koeficientem 1,05. Tento koeficient byl použit, protože Kamila je osamělý rodič a není dlouhodobě těžce zdravotně postižená.

Rok 2005

Výše sociálního příplatku 1 476 Kč.

Rok 2006

V tomto roce činí již 1 504 Kč

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

I pro tuto dávku je podmínkou, že rozhodující příjem v uplynulém kalendářním čtvrtletí, musí být nižší než 1,6 násobek životního minima. Skutečné náklady na bydlení nerozhodují. Byt v osobním vlastnictví též není překážkou. Rodině byl

nárok přiznán a částka vypočítána dle vzorce pro výpočet příspěvku na bydlení (viz kapitola 1.4.1.3).

Rok 2005

Dávka byla poskytnuta ve výši 934 Kč.

Rok 2006

O rok později Svobodovým vzrostla na 1 023 Kč.

PŘÍSPĚVEK NA ŠKOLNÍ POMŮCKY

Rok 2005

V tomto roce dávka ještě neexistovala.

Rok 2006

Nová dávka, je jednorázovým příspěvek prvňáčkům ve výši 1 000 Kč.

Tabulka 21 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Svobodových

Měsíc	Příjmy z dávek SSP v Kč	
	Rok 2005	Rok 2006
Leden	3 584	3 891
Únor	3 584	3 891
Březen	3 584	3 891
Duben	3 584	3 891
Květen	3 584	3 891
Červen	3 584	3 891
Červenec	3 584	4 891
Srpen	3 584	3 891
Září	3 584	3 891
Říjen	3 584	3 891
Listopad	3 584	3 891
Prosinec	3 584	3 891
CELKEM	43 008	47 692

Zdroj:vlastní

Rodina Svobodových, kterou tvoří dvě nezaopatřené děti a matka samoživitelka by v letošním roce za stávajících podmínek, které jsem zde popsala, získala na dávkách SSP **47 692 Kč**, což je téměř **o 11 % více** než by ta samá rodina, za stejných okolností, získala v roce 2005.

2.2.2 Druhý typ rodiny

Manželé Petra (47 let) a Martin Novákovi (50 let) mají jediného syna Tomáše (23 let), který studuje vysokou školu v Praze. Petře Novákové v únoru zemřel otec. Pohřeb vypravovala ona.

Tabulka 22 - Rozhodné příjmy Novákových

Rozhodné období:	Rozhodný měsíční příjem v Kč:
leden – prosinec 2004	21 240
leden – prosinec 2005	21 240

Zdroj:vlastní

Tabulka 23 - Násobky životního minima Novákových (v Kč)

Období:	ŽM	1,1 ŽM	1,6 ŽM	1,8 ŽM	3,0 ŽM
Rok 2005	10 350	11 385	16 560	18 630	31 050
Rok 2006	10 590	11 649	16 944	19 062	31 770

Zdroj:vlastní

PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Rok 2005

Rozhodný příjem rodiny přesáhl 1,8 násobek životního minima. Nepřekročil však jeho 3,0 násobek. Proto má ještě Tomáš nárok na dávku ve výši **349 Kč**.

Rok 2006

V roce 2006 přídavek na dítě vzrostl na 355 Kč.

POHŘEBNÉ

Nárok na pohřebné vzniká aniž by byl testován příjem rodiny. Je stanoven pevnou částkou, ve výši 5 000 Kč. Která byla po oba sledované roky stejná.

Tabulka 24 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Novákovi

Měsíc	Příjmy z dávek SSP v Kč	
	Rok 2005	Rok 2006
Leden	349	355
Únor	5 349	5 355
Březen	349	355
Duben	349	355
Květen	349	355
Červen	349	355
Červenec	349	355
Srpen	349	355
Září	349	355
Říjen	349	355
Listopad	349	355
Prosinec	349	355
CELKEM	9 188	9 260

Zdroj:vlastní

Novákovi jsou úplná rodina s jedním nezaopatřeným dítětem. Pobírali tedy minimum sociálních dávek. Za rok 2006 by rodině za podmínek, které jsem popsala, byla vyplacena částka 9 260 Kč. Od předešlého roku nevzrostly příjmy ani o 1 %. Změny, které nastaly v lednu tohoto roku by se tedy této rodiny příliš nedotkly. Za rok by si polepšili o zanedbatelnou částku 72 Kč.

2.2.3 Třetí typ rodiny

Marii (30 let) a Josefovi (36 let) Pekařovým se v květnu narodila dcera Aneta. Otec pracuje, Marie zůstane s dítětem na mateřské dovolené.

Tabulka 25 - Rozhodné příjmy Pekařových

Rozhodné období:	Rozhodný měsíční příjem v Kč:
leden – prosinec 2004	25 500
leden – prosinec 2005	25 500

Zdroj:vlastní

Tabulka 26 - Násobky životního minima Pekařových (v Kč)

Období:	ŽM	1,1 ŽM	1,6 ŽM	1,8 ŽM	3,0 ŽM
květen – prosinec 2005	9 580	10 538	15 328	17 244	28 740
květen – prosinec 2006	9 810	10 791	15 696	17 658	29 430

Zdroj:vlastní

PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Aneta

Rok 2005

Svémi příjmy rodina přesáhla 1,8 násobek ŽM, ale nepřesáhla jeho trojnásobek. Aneta má tedy nárok na přídavek na dítě ve výši 241 Kč.

Rok 2006

I v tomto roce se příjmy pohybovaly v rozmezí od 1,8 až 3 násobku ŽM. Měsíčně bude tedy vyplácena částka 245 Kč.

RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

Na rodičovský příspěvek má rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku. A protože příjem rodiny není testován a matka splňuje výše uvedenou podmínku, rodičovský příspěvek jí byl přiznán.

Rok 2005

V tomto roce by rodina pobírala 3 635 Kč.

Rok 2006

O rok později o něco více 3 696 Kč.

PORODNÉ

Rok 2005

Při porodu v tomto roce by si rodina polepšila o 8 600 Kč.

Rok 2006

Za narození jednoho dítěte o rok později Marii stát "odmění" desetinásobkem životního minima na jeho potřeby, což znamená částkou 17 500 Kč.

Tabulka 27 - Měsíční příjmy ze sociálních dávek rodiny Pekařovi

Měsíc	Příjmy z dávek SSP v Kč	
	Rok 2005	Rok 2006
Leden	0	0
Únor	0	0
Březen	0	0
Duben	0	0
Květen	12 476	21 441
Červen	3 876	3 941
Červenec	3 876	3 941
Srpen	3 876	3 941
Září	3 876	3 941
Říjen	3 876	3 941
Listopad	3 876	3 941
Prosinec	3 876	3 941
CELKEM	39 608	49 028

Zdroj:vlastní

Oproti loňskému roku by si rodina na sociálních dávkách vylepšila rodinný rozpočet bezmála o **24 %**. Tato finanční injekce přišla především ve formě vyššího porodného. Pekařovi by si za rok polepšili o **9 420 Kč**.

2.2.4 Shrnutí

Sociální dávky oproti loňskému roku vzrostly díky zvýšení životního minima. Nejednalo se ale o růst nikterak dramatický. Lidé pobírající přídavky na děti, příjemci sociálního příplatku a lidé s nárokem na příspěvek na bydlení si polepšili pouze o „pár“ korun. Tento nepatrný růst byl viditelný i na třech výše uváděných příkladech. K razantnějšímu zvýšení částek došlo pouze u porodného.

Díky tomu, že dávky SSP zohledňují příjmovou i sociální situaci, platí, že čím více je v rodině nepříznivých sociálních událostí, tím více a vyšších dávek je jí poskytováno. Proto rodina, která pobírá několik dávek SSP souběžně, pocítila jejich růst v letošním roce nejvíce. Což je patrné u prvního typu rodiny.

U uvedených třech typových příkladů mohu dále konstatovat, že by se v největší míře dotklo zvýšení dávek SSP podpory posledního typu rodiny. To díky narození dítěte. Ke zlepšení finanční situace by také došlo u 1. typu rodiny, která si výrazněji polepšila následkem růstu životního minima, čímž se v tabulkách pro výpočet příslušných dávek přesunula do jiného sloupce.

ZÁVĚR

Dávky, které jsou v současné době poskytovány v rámci systému státní sociální podpory mají vycházet z ekonomické, sociální a společenské situace naší země. ČR se zaměřila na dva druhy dávek. A to na dávky poskytované v závislosti na výši příjmu rodiny a dávky ostatní. Jejich společným prvkem je snaha o pomoc občanovy v určité sociální situaci, kterou prochází a k jejíž řešení mu nestačí vlastní síly. Ať už se jedná o situaci, kterou si člověk zavinil či nezavinil sám, je účelem státu zajistit prostřednictvím systému SSP pomoc ve chvíli, kdy životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny vlastními příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, jinými příjmy, popřípadě ani majetkem. Tato finanční podpora by měla být poskytována všem, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu či věku a těm, kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci. Lze tedy tvrdit, že současný systém dávek SSP reaguje na individuální sociální situace občanů, bere v úvahu jejich věk, zdravotní stav či jiné závažné důvody.

V současném systému převládají dávky netestované, které jsou vypláceny po splnění zákonem stanovených podmínek a bez ohledu na příjmovou situaci rodiny. Dle mého názoru by se systém SSP zefektivnil, kdyby vzrostl počet testovaných dávek. Ty lépe odrážejí skutečnou situaci rodiny. Mohou tak ve větší míře působit u sociálně slabších rodin, které finanční pomoc skutečně potřebují. Plošné vyplácení některých dávek může stát vyjít levněji než diferenciací, komu dávky přiřknout a komu ne. Toto řešení však bude dle mého názoru neefektivní, protože by příjmovou ani sociální situaci mezi jednotlivými rodinami nevyrovnávalo, ale naopak prohlubovalo rozdíly.

Ale i u testovaných dávek můžeme narazit na nedostatky. Jeden z problémů spočívá v jejich zpětném vyplácení. Rodiny, které v současnosti mají nízké příjmy a dávky potřebují, je nedostávají nebo dostávají, ale v jiné výši než vyžaduje současná situace. To proto, že jejich dřívější příjmy buď přesáhly hranice pro nárok na dávky SSP, nebo byly naopak daleko nižší. Otázkou však je, jak problém řešit. Jednou z možností je větší flexibilita systému, kdy by se posuzovaly příjmy rodiny za kratší časové

období (např. 3 měsíce nebo půl roku). Toto řešení by s sebou přineslo větší sociální spravedlnost a pomoc lidem v době, kdy jí skutečně potřebují. Na druhou stranu je třeba zvážit, zda by v tomto případě stát za „větší sociální spravedlnost“ nezaplátil příliš velkou daň v podobě velkých nákladů.

Současný systém SSP trpí také legislativními nedostatky a značnou nepřehledností, o čemž jsem se sama při psaní této bakalářské práce přesvědčila. Sami pracovníci úřadů přiznávají, že je zbytečně složitý a ztěžuje práci nejen jim, ale i žadatelům o dávky. Složitost spatřují především v častých změnách a novelizacích.

K mnohým změnám došlo také s příchodem roku 2006. S novým rokem vstoupil například v platnost zákon č. 204/2005 Sb., který novelizuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Změna se týká docházky dítěte do předškolního zařízení při pobírání rodičovského příspěvku. Od prvního ledna se také zvýšily částky životního minima, čímž automaticky vzrostly všechny adresné dávky. Vítanou změnou mezi občany bylo jistě radikální růst porodného od 1. dubna. Od něhož si poslanci slibují růst porodnosti v ČR. „Pastelkovné“ je další novinkou. Příspěvek na pomoc prvňáčkům však jako šťastné řešení nevidím. V tomto případě by bylo účelnější převést peníze rovnou na základní školy, které by potřebné pomůcky budoucím žákům samy nakoupily.

Změn, které v roce 2006 proběhly, bylo mnoho, ale s nastávajícím rokem 2007 se dočkáme mnohem zásadnějších změn. Zda budou k lepšímu či horšímu ukáže až čas. Ale už teď je jasné, že k vytvoření dokonalého a spravedlivého systému SSP nás čeká ještě dlouhá cesta.

Tabulka 28 – Závěrečné shrnutí cílů bakalářské práce

Cílem bakalářské práce bylo popsat současný systém dávek státní sociální podpory v České republice teoreticky a ukázat jeho fungování v reálném životě.

V teoretické části jsem proto popsala obecně systém SSP, jeho právní úpravu a podrobněji rozebrala jednotlivé dávky.

Druhá část byla pojata prakticky. Údaje získané návštěvou kontaktního místa v Chrudimi jsem zpracovala do tabulek i grafů, výsledky popsala slovně a porovnála je s podobně velkým regionem Svitavy.

Závěrem prezentuji zjištěné poznatky.

Všechny cíle vytyčené v úvodu bakalářské práce byly splněny.

Zdroj: vlastní

POUŽITÁ LITERATURA

1. Břeská, N., Burdová, E., Vránová, L. Státní sociální podpora. Olomouc: ANAG, 2003
2. Chvátalová, I. Úvod do práva sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v České republice. Praha: VŠE Praha, 1998
3. Galvas, M., Gregorová, Z. Sociální zabezpečení. Brno: Masarykova univerzita, 2000
4. Krebs, V., aj. Sociální politika. Praha: Kodex Bohemia, 1997
5. Krebs, V., Průša, L. Státní sociální podpora. Praha: GRADA Publishing, 2002
6. Krebs, V., Žižková, J. Základy sociální politiky. Praha: VŠE Praha, 1994
7. Listina základních práv a svobod (zákon č. 23/1991 Sb.)
8. Vostatek, J. Sociální zabezpečení. Praha: VŠE Praha, 1995
9. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
10. Zákon č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů
12. Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
14. www.czso.cz
15. www.finance.cz
16. www.hlinsko.cz
17. www.chrudim-city.cz
18. www.mesta-obce.cz
19. www.mpsv.cz
20. www.portal.gov.cz
21. www.portal.mpsv.cz

PŘÍLOHA

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Dávky státní sociální podpory
Autor práce	Romana Tichá
Obor	Veřejná ekonomika a správa
Rok obhajoby	2006
Vedoucí práce	JUDr. Milan Krupař
Anotace	<p>Bakalářská práce „Dávky státní sociální podpory“ se v teoretické části zabývá problematikou sociálních dávek, kterou upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. V praktické části se zaměřuje na poskytování dávek SSP v regionu Chrudim.</p>
Klíčová slova	<p>Státní sociální podpora, životní minimum, přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, příspěvek na školní pomůcky, dávky péstounské péče, příspěvek na péči o dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, porodné, pohřebné.</p>